

Anbefaling af et lidt oversat nadverritual i det blå alterbogstillæg

Til biskopperne

Alterbogstillægget fra 1992 udkom ifl. forordet med det formål at udgive 'en del af det materiale til liturgisk fornyelse, som er fremkommet i de senere år. Dette stof har endnu ikke kunnet godtgøre sin slidstyrke, men da ikke så få menigheder med glæde har anvendt de nye sproglige former, har biskopperne været enige om at optage materialet i et særligt alterbogstillæg' (s. 7).

I materialet findes også en **Kort nadverform med forudgående absolution** (s. 227).

Denne nadverform var i brug i Janderup og Billum, da jeg i 1991 blev præst her. Menighedsrådene ønskede ikke at lave om på det, så jeg fortsatte med denne nadverliturgi. I øvrigt er det så vidt vides min forgænger, Hakon Mandøe, der sammen med biskop Helge Skov og et par andre præster havde udarbejdet ritualet.

Jeg er selv blevet glad for ritualet og vil gerne anbefale det til optagelse i en kommende ritualbog som én af valgmulighederne til nadverliturgien i højmissen.

Ritualet var i brug også i Alslev og Hostrup Kirker, da Lars Holm var præst der. Det har været anvendt i Askov, men jeg ved ikke, om de stadig bruger det. Engang havde jeg en radiotransmitteret gudstjeneste i Janderup Kirke, og nogen tid efter gudstjenesten mødte jeg en mand fra Sønderborg, der havde hørt gudstjenesten. Han var så glad for at høre nadverritualet igen – for han kendte det fra sine unge dage i Sønderborg, fortalte han. Hakon Mandøe var præst i Sct. Marie Kirke i 50'erne, og det er formodentlig på det tidspunkt, det har været i brug i Sønderborg. Ellers kender jeg ikke til steder, hvor det er i brug. Men jeg har ikke foretaget nogen efterforskning.

Hos os har nadverliturgien **følgende forløb**:

Forud for nadveren siger præsten fra alteret, vendt mod menigheden:

På hans ord, som har døbt os, tilsiger jeg jer alle jeres synders nådige forladelse i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen.

Herefter synger vi DDS 439, *O du Guds Lam*, alle tre vers.

Vendt mod alteret beder præsten *Fader vor* (menigheden siger med, hvis de føler for det).

Vendt mod menigheden siger præsten *Indstiftelsesordene*. Herefter samles man ved alterbordet og modtager brød og vin. Min forgænger havde tavs uddeling, men jeg synes det hører med til nadveren at sige 'dette er Jesu Kristi legeme/blod'. Og flere i menigheden siger, at de savner disse ord nu under coronarestriktionerne, hvor vi igen har indført tavs uddeling.

Bortsendelsesordene har en lille ændring, som jeg har videreført fra min forgænger:

'Den korsfæstede og opstandne Frelser, vor Herre Jesus Kristus, som nu har givet os sit liv, hvormed han har gjort fyldest for alle vore synder, han styrke og opholde os derved i en sand tro til det evige liv. Fred være med jer! Amen.'

Efter bortsendelsen, når menigheden igen har sat sig på kirkebænkene, synger vi som regel et eller flere vers af en nadversalme. Derefter beder præsten en takkebøn. Jeg bruger som regel Johs. Johansens bøn fra alterbogstillægget s. 162:

Vor Herre og Frelser Jesus Kristus, tak, fordi du spiser og drikker med syndere.

Vi lovsynger dig, fordi du i din kærlighed har givet os dig selv i den hellige nadver.

Nu beder vi dig: som du har givet os lod og del i dig, giv os til hinanden på ny, så vi må blive dagligt brød for vor næste. Det beder vi om i dit hellige navn, du, som med Fader og Helligånd lever og råder fra evighed til evighed. Amen.

Herefter følger velsignelsen og den sidste salme i gudstjenesten, inden udgangsbøn og postludium.

De fordele ved ritualet, som særligt begrundet min anbefaling af det, er følgende:

Det er et meget enkelt og overskueligt ritual.

Den indledende absolution inddrager *dåben* som stedet for tilsigelsen af nåden og syndernes forladelse. Denne syndsforladelse bliver gentaget nu, altså *inden* selve nadveren. Derved lettes nadveren i nogen grad fra den syndsforladelsesretorik, som er fremtrædende i andre udgaver af ritualet. Man har så at sige klaret det med syndsforladelsen, og kan nu gå til nadveren med fokus på måltidet som et fællesskab med den opstandne Herre. Et grundtvigsk træk ved ritualet? Ifl. Niels Henrik Gregersen var Otto Møller af den opfattelse, at det var en *fejludvikling* i den lutherske nadverlære at nadveren var kommet til at overtage den opgave at forlade synder – det var førhen (også på Luthers tid) *boden*, der varetog den opgave. Nadveren er ikke forsoning med Faderen, men i stedet en mulighed for næring og pleje af den, der allerede har fået syndernes forladelse i dåben (Den generøse ortodoksi s. 149).

O, du Guds Lam repeterer kort forsonerens velgerninger mod os: miskundhed og forbarmelse, fred og kærlighed, oplivelse på trods af døden (en klassisk forsoningslære og ikke en hverken objektiv eller subjektiv – også et grundtvigsk træk?). Alt dette bringes nu frem i vores tanker, mens vi påkalder og lovsynger den Herre, som indbyder os til at spise med sig.

Bønnen *Opstandne Herre og Frelser* er ikke med. Det er måske en mangel. Men jeg savner den nu ikke. Den er meget koncentreret om legemet og blodet og understreger, at vi får det som pant på syndernes forladelse. En noget ensidig udlægning af, hvad det betyder at modtage Herrens legeme og blod. Desuden er det svært at forbinde noget med bønnens ord om, at man skal 'styrkes i sit indre menneske' – hvad er det? Og hvor er det lige, at Jesus bor, når han 'bor ved troen i vore hjerter'?

Så den bøn udelader vi med sindsro for at gå lige til *Fader vor*, som er Herrens egen bøn og bliver hans fortolkning, så at sige, at det måltid, som nu finder sted: *komme dit rige ... giv os i dag vort daglige brød ... forlad os vor skyld ... fri os fra det onde; for dit er riget og magten og æren...*

Bortsendelsesordene får udtrykt, at Jesus med *hele sit liv* udfoldede og udfolder den forsonergerning, som var hensigten med inkarnationen. Han 'tingsliggøres' ikke til blot at være til stede som nadverelementer.

Johs. Johansens takkebøn kunne sagtens erstattes af en anden bøn. Men jeg kan godt lide hans formulering: *som du har givet os lod og del i dig, giv os til hinanden på ny, så vi må blive dagligt brød for vor næste.*

Den indeholder tanken om, at nadveren også er *selvhengivelse* – stedet hvor vi i taknemmelighed og tro vier vores liv til tjeneste for vores næste.

Det hører med til historien, at mit pastorat er blevet udvidet med Alslev Sogn, hvor man nu bruger ritual C med helligsang osv. Så når jeg holder gudstjeneste i Alslev, bruger jeg selvfølgelig ritual C. Det er smukt – men det forekommer mig lidt overlæst at stå i en lille vestjysk kirke og skulle have himlen og hele dens hær og englekor og jorden og alt dens tilbehør proppet ind i det lille kirkerum. Det enkle ritual fra alterbogstillægget passer ligesom bedre til rummet og situationen.

Jeg holder selv meget af det lille ritual. Og jeg tænker, at mange andre kunne få glæde af at kende det og bruge det. Derfor vil jeg foreslå, at det kommer med som en valgmulighed i en kommende ritualbog.

Janderup, den 26. marts 2021

Venlig hilsen,

Lise Hindsholm

Provst i Varde Provsti og sognepræst i Alslev, Janderup og Billum